

Jugoslovenski Jevreji na meti

Author: [Branko Bjelajac](#)

Jevrejski predstavnici u Jugoslaviji apeluju na vlasti da zaustave uznemirujući porast antisemitizma u zemlji.

Cini se da je antisemitizam u porastu u Jugoslaviji uprkos činjenici da je jevrejska zajednica malobrojna. "Toliko smo beznacajni za društveni i politički život zemlje da je naprosto iznenadjujuće što smo se uopšte nasli pod snažnim pritiscima i napadima", izjavio je za IWPR Aca Singer, predsjednik Saveza jevrejskih zajednica u Jugoslaviji, iz Beograda.

Singer je rekao da je njegova zajednica očekivala veći stepen slobode nakon zbacivanja Slobodana Miloševića s vlasti i političkih promena koje su usledile, ali se umesto toga suočava sa porastom antisemitizma.

Jevrejski savez ukupno broji oko 2.200 članova koji žive u devet različitih zajednica, uključujući Beograd, Novi Sad, Suboticu, Nis, Zemun i Zrenjanin. Tokom drugog svetskog rata, većinu Jevreja su iz Srbije deportovali Nemci uz pomoć domaćih pomagača, srpskih fašista.

Singer je rekao da su najvidljiviji dokaz ovog antijevrejskog trenda uvredljivi i pogrđni grafiti na javnim mestima i zidovima zgrada. "Toga ima čak i u gradovima i oblastima u kojima nema Jevreja kao što je Apatin u Vojvodini. Takođe, često primamo pretece i uvredljive telefonske pozive."

On dodaje da je bilo antisemitskih napisa u medijima za koje su najodgovorniji krivci - "Obraz", organizacija za koju aktivisti grupa za ljudska prava tvrde da propoveda rasnu, etničku i versku netoleranciju, i bivši sveštenik Srpske pravoslavne crkve, Zarko Gavrilović.

"Obraz" negira bilo kakvu umesanost u kampanju zastrasivanja Jevreja. "Nas pokret odbacuje sve ideologije koje nisu zasnovane na duhu srpskog naroda i pravoslavnoj veri," tvrdi ova grupa u svojoj izjavi. "Srbi su dostojanstven narod koji nema nikakve veze sa verskom i rasnom mrznjom."

Singer naglasava da su srpski patrijarh Pavle i sinod Srpske pravoslavne crkve osudili antisemitizam, "ali, možda, to nisu učinili dovoljno energično".

U nekim drugim antisemitskim incidentima, vandali su oštetili jevrejska groblja - u junu mesecu su iscrtane svastike na nadgrobni spomenicima u Zemunu i Beogradu, a zlostoka antisemitska propaganda i slogani su se pojavili u novoobjavljenim knjigama, pamfletima i na Internetu, pri čemu se neke organizacije i pojedinci otvoreno optuzili Jevreje da predstavljaju neprijatelje srpskog naroda.

"Poslednji incident je objavljivanje izdanja "Svete knjige - jevrejsko ogledalo" u kojoj se koristi izuzetno uvredljiv jezik da bi se iznele lažne optuzbe protiv Jevreja," kaže Singer. "Podneli smo krivičnu prijavu protiv autora i izdavača, i sada očekujemo odgovor države na ovaj talas mrznje. Do sada, državni organi nisu iskazali preteranu revnost po ovom pitanju."

Uprkos široko rasprostranjenom verovanju da su Srbi patili skupa sa Jevrejima za vreme Drugog svetskog rata, kvislinska vlada Milana Nedica je uistinu pomogla Nemcima da ukloni iz Srbije 85 odsto jevrejskog stanovništva, oko 70.000 ljudi.

Jevreji su odvođeni u sabirne centre koji su se nalazili u beogradskim predgradjima, od kojih je najveći bio deportacioni centar Staro Sajmiste. Odatle su mnogi poslani u smrt - u koncentracione logore sirom onog dela Evrope koji se u tom trenutku nalazio pod nacističkom okupacijom, ili na licu mesta ubijeni. Singer kaže da je tako zapravo citava zajednica praktično istrebljena.

Jugoslovenski predsednik Vojislav Kostunica prošle godine je posetio sinagogu u Beogradu povodom posebne komemoracije posvećene žrtvama holokausta. Zatražio je oprostaj za ono što je srpski narod učinio Jevrejima u prošlosti.

Naravno, bilo je mnogo primera iskazane solidarnosti i saosećanja sa Jevrejima. Brojne srpske porodice su rizikovale svoje živote pokušavajući da zaštite svoje sugrađane Jevreje. Tokom proteklih godina, oko stotinu srpskih porodica dobile su posebne zahvalnice od izraelskih vlasti za svoj heroizam.

Milanka Saponja-Hadžić iz Helsinskog komiteta za ljudska prava pripisuje nagli rast antisemitizma "antiglobalizaciji, antiamerikanizmu i antimodernizaciji" koje promovisu neki ekstremno desničarski orijentisani pojedinci i organizacije, a upravo će oni, prema rečima g-dje Saponja-Hadžić, "predstavljati ozbiljan problem i izazov civilnom društvu u Srbiji".

Singer upozorava da ukoliko vlasti ne preduzmu nešto da bi sprečile sirenje verske mržnje, celokupno društvo će nesumnjivo patiti. "To će najviše stete naneti upravo srpskom narodu. Nas je malo i da bi imali ikakvog uticaja. Srpska vlada bi, međutim, trebalo da reaguje u skladu sa Ustavom i krivičnim zakonom zemlje - jer to je za njeno dobro."

Do sada je jedina reakcija na antisemitske incidente došla iz saveznog Ministarstva za vere, čiji je uticaj značajno smanjen nakon pada jugoslovenske vlade zbog izručenja Miloševića Haškom tribunalu. Ministarstvo je nedavno organizovalo sastanak sa predstavnicima glavnih verskih zajednica u zemlji. Sa tog skupa upućen je apel javnosti za većim nivoom verske tolerancije.

Branko Bjelajac je dopisnik novinske agencije Keston iz Beograda.

Location: [Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/jugoslovenski-jevreji-na-meti>